

Δευτέρα 15 Φεβρουαρίου 2016
Κοπή της πίτας της ΕΛΕΤΟ

Ομιλία του Προέδρου της ΕΛΕΤΟ

«Έννοιες και όροι στη γενική γλώσσα»

Φίλες και φίλοι,

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΛΕΤΟ και του ΓΕΣΥ, σας καλωσορίζω στην πρώτη εκδήλωση της ΕΛΕΤΟ για το 2016, την κοπή της πίτας. Είναι τιμή για μας η συμμετοχή σας.

Η τελευταία εκδήλωση του έτους 2015 ήταν το **10^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»**, που διεξήχθη στις 12–14 Νοεμβρίου 2015 και στέφθηκε με επιτυχία όπως όλα τα προηγούμενα συνέδρια. Όλα τα ηλεκτρονικά αρχεία του 10^{ου} Συνεδρίου (όλα τα έγγραφα της διοργάνωσης, τα κείμενα των ομιλιών της Εναρκτήριας Συνεδρίας, τα πλήρη κείμενα των ανακοινώσεων, τα βιογραφικά των συγγραφέων, τα στοιχεία των συνδιοργανωτών και των χορηγών κ.ά.) είναι ήδη αναρτημένα στην ιστοσελίδα του (<http://www.eleto.gr/gr/Conference10.html>).

Παράλληλα με τις εκδηλώσεις της ΕΛΕΤΟ, τον χρόνο που πέρασε άρχισε ουσιαστικά η λειτουργία του Ελληνικού Δικτύου Ορολογίας (ΕΔΟ), μια πρωτοβουλία της ελληνικής μεταφραστικής υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ιδιαίτερα του Γραφείου Αθηνών και προσωπικά του μέλους της ΕΛΕΤΟ **Παναγιώτη Αλεβαντή**, που μας τιμά απόψε με την παρουσία του ίδιου και της συζύγου του. Διεξήχθη η Γενική Συνέλευση των μελών του ΕΔΟ και συγκροτήθηκαν οι Επιτροπές του – *Συντονιστική και Επιστημονική* – και άρχισαν να λειτουργούν διαδικτυακά οι ομάδες συζήτησης ελληνικών όρων ισοδύναμων προς ξενόγλωσσους για την επείγουσα απόδοση νέων εννοιών – οι πέντε πρώτες *βικιομάδες: Τεχνολογία, Χημεία, Οικονομικά, Φυσικοί πόροι, Δίκαιο*. Στην δραστηριότητα του ΕΔΟ η ΕΛΕΤΟ συμμετέχει ενεργά.

Το ορολογικό θέμα για την φετινή κοπή της πίτας είναι «**Έννοιες και όροι στη γενική γλώσσα**». Πρόκειται για την απάντηση στο ερώτημα «*Η δημιουργία εννοιών και η οροδοσία/ονοματοδοσία αφορούν μόνο τα ειδικά θεματικά πεδία ή μήπως και τη γενική γλώσσα;*». Ας δούμε πρώτα, όμως, τι είναι **θεματικό πεδίο**. Η Ορολογία ορίζει ως «*θεματικό πεδίο*» κάθε «*πεδίο ειδικής γνώσης*» χωρίς συγκεκριμένα όρια· και μπορεί αυτό να είναι μια ολόκληρη επιστήμη ή ένα πολύ περιορισμένο τμήμα γνώσης, όπως π.χ. μια εργασία ή μια εκδήλωση σαν την κοπή της πίτας ή ένα συγκεκριμένο θέμα μιας επικοινωνιακής περίπτωσης. Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό, στην καθημερινή επικοινωνία με τη χρήση λέξεων της γενικής γλώσσας ο νους του ομιλητή «μετακινείται» συνεχώς ανάμεσα σε πολλά επιμέρους θεματικά πεδία, στα πλαίσια των οποίων πολλές **λέξεις** ή **φράσεις** που χρησιμοποιεί ο ομιλητής, κάθε στιγμή, γίνονται **όροι** που αντιπροσωπεύουν συγκεκριμένες **έννοιες**, είτε προϋπάρχουσες είτε δημιουργούμενες εκείνη τη στιγμή. Ας δούμε ένα παράδειγμα δημιουργίας μιας έννοιας· μιας *ατομικής έννοιας*:

Ο Γιάννης, ο Δημήτρης και ο Λευτέρης είναι μια παρέα φίλων. Κάποια στιγμή, ο Γιάννης δηλώνει στους άλλους δύο: «Παιδιά, απέκτησα σκύλο!». Αμέσως, δημιουργήθηκε στον νου του Δημήτρη και στον νου του Λευτέρη, μια *ατομική έννοια!* Ο «*σκύλος του Γιάννη*»! Τα χαρακτηριστικά αυτής της έννοιας εκείνη τη στιγμή είναι **όλα** τα (*ενδογενή*) χαρακτηριστικά της έννοιας «*σκύλος*» που έχει στον νου του καθένας από τους δύο φίλους (π.χ. στο πλαίσιο του θεματικού πεδίου (ζωολογία) ή του θεματικού πεδίου (κατοικίδια ζώα)) **συν** ένα επιπλέον (*εξωγενές*) χαρακτηριστικό: ανήκει στον Γιάννη. Αμέσως, η παρέα μπορεί να μιλάει για τον «*σκύλο του Γιάννη*» και – κάθε φορά – θα προστίθενται στην έννοια «*σκύλος του Γιάννη*» νέα χαρακτηριστικά

(ενδογενή όπως π.χ. τι ράτσας είναι ή εξωγενή όπως π.χ. ότι ο Γιάννης τον βγάζει περίπατο δυο φορές τη μέρα). Ο Γιάννης δηλώνει: Τον λέω **Αζόρ!** Να και το όνομα της έννοιας: **Αζόρ!** Στο εξής, η παρέα εκτός από την αόριστη αναφορά στην *ατομική έννοια «σκύλος του Γιάννη»*, μπορεί να μιλάει πλέον για τον «Αζόρ», αφού οι έννοιες «σκύλος του Γιάννη» και «Αζόρ» (στο πλαίσιο της επικοινωνίας των τριών φίλων) **ταυτίζονται**. Φυσικά, η έννοια «Αζόρ» δεν έχει το ίδιο σύνολο χαρακτηριστικών στον νου των τριών φίλων. Στον νου του Γιάννη, ο οποίος ζει καθημερινά με τον σκύλο του, η έννοια «Αζόρ» έχει συντριπτικά περισσότερα χαρακτηριστικά, από όσα έχει στον νου των φίλων του· ο Γιάννης γνωρίζει τα πάντα για τον Αζόρ. Οι φίλοι του μπορεί να μιλούν γι' αυτόν και να μην τον έχουν δει ποτέ· όλη η γνώση τους γι' αυτόν μπορεί να είναι μέσω του Γιάννη.

Η απάντηση στο αρχικό ερώτημα είναι ότι: *έννοιες και όροι χρησιμοποιούνται διαρκώς στη γενική γλώσσα*. Σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας, σε κάθε ευρύ ή στενό *συγκεκριμένο*, εμπλέκεται ένα πλήθος εννοιών οι οποίες πρωτοσηματίζονται ή ενυπάρχουν ήδη στον νου των συνομιλητών και μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η επικοινωνία. Τι διαφορά έχουν αυτές οι έννοιες με τις έννοιες ενός ειδικού θεματικού πεδίου; π.χ. τι διαφορά έχει η ατομική έννοια «Αζόρ» από την (επίσης) ατομική έννοια «*τετραγωνική ρίζα του 2*»; Η απάντηση είναι: Ως προς τη φύση τους ως νοητικών κατασκευασμάτων καμία διαφορά! Ως προς τη χρήση τους, η πρώτη είναι έννοια γνωστή σε έναν στενό κύκλο ανθρώπων, στο πλαίσιο επικοινωνίας του οποίου χρησιμοποιείται, ενώ η δεύτερη είναι γνωστή σε πολύ ευρύτερο σύνολο ανθρώπων και χρησιμοποιείται στο πλαίσιο του θεματικού πεδίου (Μαθηματικά). Φυσικά, οι κοινές έννοιες της καθημερινής επικοινωνίας δεν ορίζονται με αυστηρούς ορισμούς, όπως οι έννοιες των ειδικών θεματικών πεδίων. Μια μαθηματική έννοια π.χ. διακρίνεται για την αυστηρότητα του ορισμού της, από τον οποίο απορρέουν **όλα** (*κυριολεκτικά όλα!*) τα *ενδογενή χαρακτηριστικά* της, κάποια από τα οποία, σημειωτέον, μπορεί ακόμα και να μην τα γνωρίζουμε, γιατί δεν έχουν ακόμα ανακαλυφθεί!..

Ο εξαιρετικός χώρος, στον οποίο βρισκόμαστε σήμερα στην κοπή της πίτας μας, βρίσκεται στο κτήριο **Κωστής Παλαμάς** ή **Καποδιστριακό**, η ανακαίνιση του οποίου είναι επίτευγμα του ομότιμου καθηγητή, γλωσσολόγου **Παναγιώτη Κοντού**, εκλεκτού μέλους της ΕΛΕΤΟ και κατ' επανάληψιν προέδρου της Επιστημονικής Επιτροπής των Συνεδρίων της, που είναι και σήμερα μαζί μας και τον ευχαριστούμε.

Ο φεινός τυχερός της πίτας της ΕΛΕΤΟ θα κερδίσει ένα αντίτυπο του **Χρηστικού Λεξικού της Νεοελληνικής Γλώσσας** της Ακαδημίας Αθηνών, προσφορά του επιστημονικού υπευθύνου του λεξικού, καθηγητή γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών **Χριστόφορου Χαραλαμπίκη**, ο οποίος μας τιμά σήμερα με την παρουσία του και τον ευχαριστούμε θερμά.

Ευχαριστούμε επίσης, τα πρόσωπα και τις εταιρείες που συνεισέφεραν με δώρα στην λαχειοφόρο αγορά μας, όπως αναγράφεται στον σχετικό πίνακα δώρων, με πρώτη και καλύτερη την εταιρεία **McCain Hellas**, μόνιμο αρωγό μέλος της ΕΛΕΤΟ και χορηγό των συνεδρίων της, ο γενικός διευθυντής της οποίας **Γιώργος Γκόνος**, επίτιμο μέλος της ΕΛΕΤΟ, είναι και σήμερα μαζί μας. Στα πρόσωπα που προσέφεραν δώρα συγκαταλέγονται: η Αντιπρόεδρος **Άννα Λάμπρου-Γκόνου**, ο Γενικός Γραμματέας **Γιώργος Τσιάμας**, ο **Δημήτρης Παναγιωτάκος**, μέλος του ΓΕΣΥ, ο **Σπύρος Βουλόδημος**, πρόεδρος της Ελεγκτικής Επιτροπής και ο **Νίκος Κωνσταντακάκης**, μέλος της Ελεγκτικής Επιτροπής.

Τελειώνοντας, εύχομαι σε όλες και όλους σας να είστε τυχεροί! Καλή Χρονιά!

Κ. Βαλεοντής